

LÄHIHOITAJASTA TILINTARKASTAJAKSI

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Liiketalous, Visamäki

Kevät 2022

Sini Komulainen

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö käsittelee alanvaihtajan matkaa lähihoitajasta tilintarkastuksen assistentiksi. Opinnäytetyö on toteutettu portfoliomuotoisena ja työ sisältää päiväkirjamuotoisen raportointiosuuden. Työn teoriaosuudessa käsitellään alanvaihtoa, tilintarkastajaksi pätevoitymistä, tilintarkastajan vastuuta ja tilintarkastusvelvollisuutta. Opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajaa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat mistä alanvaihtaminen johtuu, mitä on tilintarkastus ja kuinka tilintarkastajaksi pätevoitytään. Tutkimuskysymyksiin vastataan teoriaosuudessa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että alanvaihtaminen on kannattavaa ja palkitsevaa. Lähihoitajan pätevoityminen tilintarkastajaksi vaatii uudelleen kouluttautumisen ja työkokemuksen kartuttamisen avustavissa tehtävissä.

Author Sini Komulainen

Year 2022

Subject From a nurse to an auditor

Supervisors Sanna Kuisma

ABSTRACT

This thesis deals with the journey of a branch manager from a local nurse to an audit assistant. The thesis has been implemented in the form of a portfolio and the work includes a diary-based reporting part. The theoretical part of the dissertation deals with the change of field, qualification as an auditor, the responsibility of the auditor and the obligation to audit. There is no mandator for the thesis.

The research questions of the thesis are why the change of field happened, what is auditing and how to qualify as an auditor. The research questions are answered in the theoretical part. In conclusion, switching is profitable and rewarding. Qualifying a nurse as an auditor requires retraining and gaining work experience in auxiliary positions.

Keywords auditor, audit, career change,

Pages 24 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Mielessä alanvaihto	3
2.1	Vaihtoehtoja alan vaihtamiseen	4
3	Mitä on tilintarkastus	7
3.1	Tilintarkastajaksi pätevytyminen	8
3.1.1	Tilintarkastajalta vaadittavia ominaisuuksia	9
3.2	Tilintarkastuksen valvonta	12
3.3	Tilintarkastajan vastuu	12
3.4	Tilintarkastusvelvollisuus	13
4	Päiväkirjaraportointi	15
4.1	Perehdytysviikot	15
4.2	Tilintarkastajan ylläpitokoulutuksia	16
4.3	Pienen osakeyhtiön tarkastaminen	18
4.4	Tilikauden aikainen tarkastus	19
5	Pohdinta	22
	Lähteet	24

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1	Motiivien moninaisuus (Vahtera, 2017, dia 9)	4
Kuva 2	Uuden ammatin tai tutkinnon opiskelu (Sitra, 2017-b, dia 11)	6
Kuva 3	Tilintarkastajan asema organisaatiossa (Tomperi, 2018, s.7)	8
Kuva 4	Miten tilkkariksi tullaan? (ST, n.d-b)	11
Kuva 5	Myyntitoiminnan tarkastus (Tomperi, 2018, s. 60)	16

1 Johdanto

Tilintarkastus alana on suurten massojen ulottumattomissa alan tiukkojen riippumattomuussäädösten ja vaitiolovelvollisuuksien vuoksi. Edellä mainituista syistä tavallinen kansalainen ei juurikaan tilintarkastuksesta alana ja ammattina tiedä. Oma kiinnostukseni tilintarkastusta kohtaa heräsi opintoihin kuuluvan tilintarkastuksen perusteetkurssin myötä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena onkin tutustua tilintarkastajan työhön aloittelevan tilintarkastuksen assistentin näkökulmasta.

Vuonna 2018 olin loppuun palanut hoitaja. Pitkät sairauslomamat aluillaan ja mietinnät jo niiden päättymisessä. Ajatus paluusta hoitotyöhön kauhistutti, ahdisti ja itketti. Kahteen kertaan kokeilin palata työhöni, kunnes lääkärin kanssa yhdessä totesimme, että nyt ei enää. Aloimme pohtia tulevaisuuteni muita mahdollisuuksia. Alan vaihto hoitotyön sisällä, kouluttautuminen, alan vaihto ilman koulutusta? Olin ollut hoitaja 17 vuoden ajan, joten vaikka ajatus paluusta hoitotyöhön kauhistutti, niin kauhistutti myös uuden opiskelu.

Vahva hoitajaidentiteetti minussa olisi halunnut jatkaa, olosuhteet eivät kuitenkaan antaneet periksi. Päädyimme lääkärin kanssa hakemaan työeläkelaitoksen uudelleen koulutusta kuntoutustuella. Hakemus tehtiin ja jonkin ajan päästä sain hyväksytyt päätökset. Hyväksynnän jälkeen minun tuli miettiä mitä sitten haluaisin jatkossa? Mikä olisi hyvä ja uraa eteenpäin vievä koulutus. Halusin ammattikorkeakouluun, koska ammattikoulusta ei löytynyt sopivaa vaihtoehtoa. Tätä varten minun tuli tehdä psykologiset oppimisvalmiustestit, jonka tulosten perusteella katsottiin, tuetaanko koulutushaluani vai ei. Tulosten tultua niissä luki, että saan hakea ammattikorkeakouluun mutta tulen todennäköisesti keskeyttämään tai en selviä opinnoistani kunnialla. Tässä opinnäytetyötä kirjoittaessani voinen todeta, että selvisin ja vielä oikein hyvillä arvosanoilla.

Tällä opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajaa, vaan idea syntyi alanvaihdon ja saamani uuden työpaikan johdosta. Opinnäytetyö on kirjoitettu entisen lähihoitajan näkökulmasta. Työn tavoitteena on selvittää, mitä vaatimuksia tilintarkastajan ammattiin kuuluu ja miten vaatimukset saavutetaan tradenomin pohjakoulutuksella. Teoriaosuus työssä käsittelee

tilintarkastusta yleisesti, tilintarkastajaksi pätevoitymistä ja eri yhtiömuotojen tarkastamista. Teoriassa sivutaan myös alanvaihtoa, koska kirjoittaja on alanvaihtaja.

Portfolio-opinnäytetyössä laaditaan tutkimusongelmat tai -kysymykset ja valitaan tutkimusmenetelmä. Portfolio-opinnäytetyö tukee tutkivaa ja kehittävää työtettä, kokonaisuuksien hallintaa, pitkäjänteisen työskentelyyn innostumista ja valittuun mielenkiintoa aihealueeseen. (HAMK, 2021, s. 19) Tähän opinnäytetyöhön menetelmäksi on valittu päiväkirjamuotoinen raportointi. Työn käytännön osuudessa seurataan aloittelevan tilintarkastuksen assistentin ensimmäisiä työviikkoja aina perehdytyksestä ensimmäisiin toimeksiantoihin saakka. Työn tarkoituksena on vastata tutkimuskysymyksiin, jotka ovat:

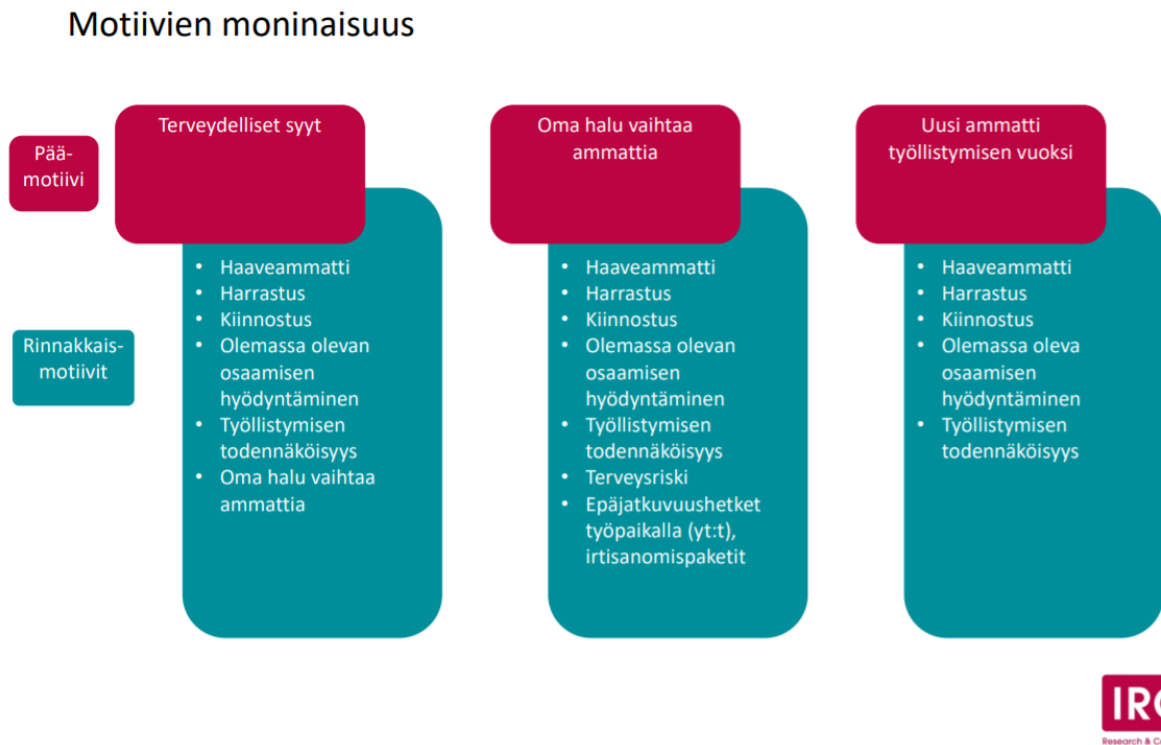
- mistä alan vaihtaminen johtuu
- mitä on tilintarkastus
- kuinka tilintarkastajaksi pätevoidytään?

2 Mielessä alanvaihto

Sitran vuonna 2017 teettämän työelämä tutkimuksen tutkimuksen mukaan työuran aikana yli puolet kouluttautuu uuteen ammattiin ja lähes neljännes suunnittelee uuteen ammattiin hakeutumista. Sitran tutkimuksen mukaan ammatin vaihtoon ryhdytään muun muassa terveydellisistä syistä. Suurin osa uuteen ammattiin lukeneista kokee, että ammatin vaihto oli kannattavaa. Työelämä tutkimusta oli syvennetty 20 henkilön laadullisella haastattelututkimuksella. Laadullisen haastattelututkimuksen mukaan haastateltujen henkilöiden alanvaihto oli ollut sujuvaa, vain yksi haastateltu henkilö oli haastatteluhetkellä työttömänä. (Sitra, 2017-a)

Sitran teettämässä laadullisessa tutkimuksessa oli perehdytty tarkemmin alanvaihdon syihin. Laadullisessa tutkimuksessa alanvaihdon päämotiiveiksi paljastui terveydelliset syyt, oma halu vaihtaa ammattia ja uuden ammatin opiskelu työllistymisen vuoksi. Välillisinä motiiveina oli esimerkiksi haaveammatti, harrastus, oma kiinnostus uutta alaa kohtaan ja työllistymisen todennäköisyys. Eräs haastateltava lähihoitaja kertoi tutkimuksessa terveydellisten syiden olevan syy alan vaihtoon. Haastateltava oli kokenut alanvaihdon vaikeana, koska työkyvyn menetys oli ollut raskasta. Aina aktiivinen ja reipas työntekijä ei kyennytkään tekemään työtä valitsemassaan ammatissa. Muita haastateltavia oli muun muassa ajo-opettaja, pienkoneasentaja, kerho-ohjaaja ja myyjä. (Vahtera, 2017)

Kuva 1 Motiivien moninaisuus (Vahtera, 2017, dia 9)

Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattijärjestö Tehy teetti vuonna 2020 kyselytutkimuksen jäsenilleen Aula Researchin toteuttamana. Kysely teetettiin yliopistollisten sairaaloiden ja keskussairaaloiden työntekijöille. Kysely koski korona-ajan vaikutuksia hoitajien kohteluun ja alanvaihtosuunnitelmiin. Kyselyn mukaan alan vaihtoa suunnittelee 48 % vastaajista aktiivisesti ja 88 % vastaajista on harkinnut alan vaihtoa. Sosiaali- ja terveysalan ongelmat ovat kehittyneet pidemmän ajan kuluessa, joten ongelmia ei korjata pienillä paikkauksilla. Kyselyyn vastanneita ammattiryhmiä oli esimerkiksi sairaanhoitajat, lastenhoitajat, kättilöt ja osastonhoitajat. Kyselyn vastausprosentti oli 29 % Tehyn jäsenistä. (Tehy, 2020)

2.1 Vaihtoehtoja alan vaihtamiseen

Ei ole tavatonta, että jossakin kohtaa työelämää ihminen haaveilee uudelleen kouluttautumisesta. Joskus sellainen tilanne tulee eteen ilman vaihtoehtoja, jos esimerkiksi ei enää kykene sairauden tms. takia työskentelemään valitsemassaan ammatissa. Alan vaihdolle ja uudelleen kouluttautumiselle on useita erilaisia mahdollisuuksia jokaisen henkilökohtaisen tilanteen mukaan.

Aikuiskoulutustuki on yksi mahdollisuus kouluttautua uudelle uralle. Aikuiskoulutustukea tarjoaa työllisyysrahasto, tuen saamiseen vaaditaan tietyt edellytykset. Aikuiskoulutustuen saajalla tulee olla vähintään kahdeksan vuoden mittainen työhistoria, ennen tukikauden alkua työsuhteen on oltava päätoiminen virka- tai työsuhde ja sen kestoaika vähintään yksi vuosi. Aikuiskoulutustukea ei voi saada ollessaan työttömänä. Yksi tuen saamisen edellytyksistä on opintovapaalle jääminen, opintovapaa voi olla joko kokoaikainen tai osittainen. Koulutuksille on myös asetettu vaatimuksia, valitun koulutuksen tulee olla järjestetty esimerkiksi ammatillisessa oppilaitoksessa, joka on julkisen valvonnan alaisena. (Työllisyysrahasto, 2020)

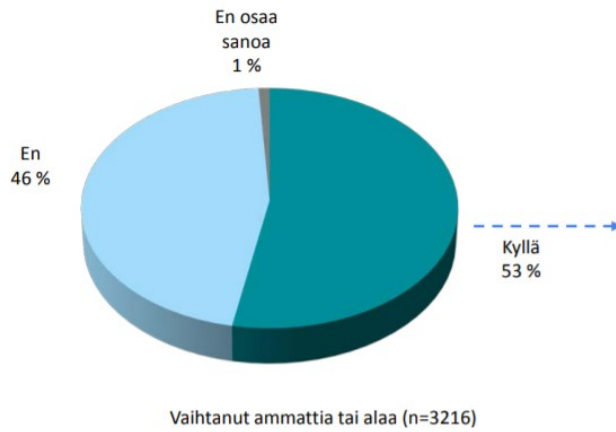
Alan vaihdon mahdollisuutena on myös eläkelaitosten toteuttama uudelleen kouluttautuminen ammatillisena kuntoutuksena. Tämän saaminen vaatii sen, että ei kykene työskentelemään valitsemissaan ammatissa terveydellisistä syistä ja ei työllisty uuteen työhön jo olemassa olevalla koulutuksella. Ennen koulutuspäätöksen saamista mahdollisuutena on myös työkokeilu tai työhön valmennus. Eläkelaitoksen tarjoama uudelleen koulutus toteutetaan kuntoutustuella. Työeläkelaitoksen tukema koulutus voi olla esimerkiksi täydennyskoulutus, ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto tai ammattikorkeakoulu. (Varma, n.d.)

Sitran teettämässä työelämäutkimuksessa oli perehdytty siihen, kuinka jo alaa vaihtaneet kyselyyn vastanneet henkilöt olivat toteuttaneet alanvaihdon. Alla olevasta taulukosta voi nähdä, että kyselyyn vastanneista 53 % oli opiskellut kokonaan uuden ammatin tai tutkinnon, 46 % ei ollut opiskellut uutta ammattia ja 1 % vastaajista ei osannut sanoa. Uuden ammatin tai tutkinnon opiskelleista vastaajista jopa 85 % oli sitä mieltä, että opiskelu oli kannattanut. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että uuden tutkinnon opiskelu kannatti koska sai lisää osaamista tai pätevyyden haluamalleen alalle. (Sitra, 2017-b)

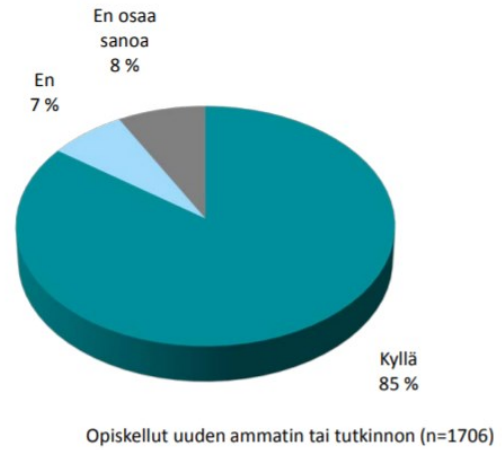
Kuva 2 Uuden ammatin tai tutkinnon opiskelu (Sitra, 2017-b, dia 11)

Uuden ammatin tai tutkinnon opiskelu

"Oletteko opiskellut työelämään siirryttyänne uuden ammatin tai tutkinnon?"

"Koetteko, että opiskelu kannatti?"

3 Mitä on tilintarkastus

Tilintarkastuksen avulla varmennetaan esimerkiksi yrityksen tai säätiön hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Tarkastustoimenpiteillä, jotka kohdennetaan tilinpäätökseen ja kirjanpitoon, pyritään varmistamaan, että tilinpäätös antaa olennaisesti oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta tuloksesta. Hallintoon kohdistuvalla tarkastuksella pyritään varmistamaan lakien noudattaminen. Tilintarkastuksella pyritään lisäämään sidosryhmien luottamusta yrityksen tilinpäätöstä kohtaan. (Laine, 2018)

Yleislaiksi katsottu tilintarkastuslaki säätelee tilintarkastusta. Tilintarkastuslaista löytyy tilintarkastajien ohjausta, hyväksyntää ja valvontaa koskevat pykälät. Osakeyhtiölaki, osuuskuntalaki, yhdistyslaki, säätiölaki, asunto-osakeyhtiölaki sekä avointen ja kommandiittiyhtiöiden laeissa on määritelty tilintarkastusta koskevia säännöksiä. (Tomperi, 2018, s. 13)

Edellä mainittujen lisäksi on olemassa myös muita noudatettavia säädöksiä:

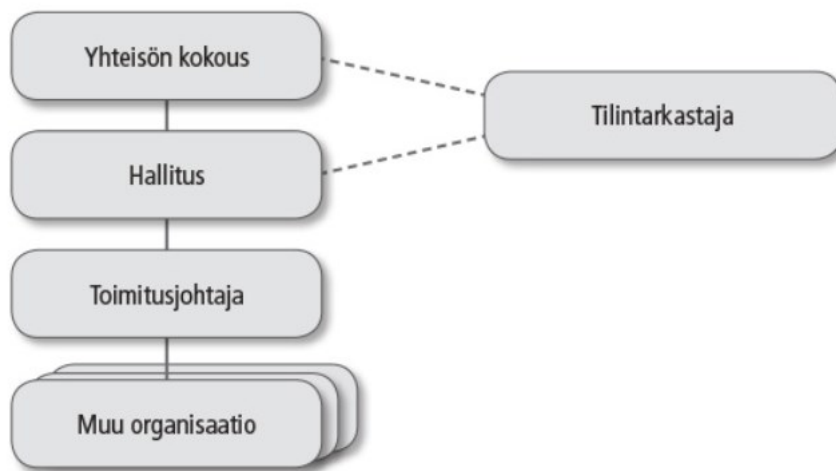
- Laki julkishallinnon ja -talouden tarkastuksesta
- EU:n tilintarkastusdirektiivi
- EU:n asetus yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksesta
- Laki rahanpesun ja terrorismin estämisestä
- Valtioneuvoston asetus tilintarkastuksesta
- Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä
- Laki tilintarkastajan vuosimaksusta ja laadunvalvonnan maksusta (ST, n.d.-a)

Tilintekovelvollisuuden voidaan sanoa olevan tilintarkastuksen perustana.

Tilintekovelvollisuudella tarkoitetaan toimia, jotka on tehtävä jonkun toisen osapuolen hyväksymällä tavalla. Tilintekovelvollisella on velvollisuus toimia annettujen lakien ja säädösten mukaan. Nämä velvollisuudet koskevat esimerkiksi osakeyhtiöitä, jotka ovat velvollisia esittämään toimintakertomuksessaan ja tilinpäätöksessään tarkkaan määritellyt tiedot osakkaille. Osakkaiden ollessa tyytymättömiä on mahdollisuus irtisanoa hallitus sekä pahimmassa tapauksessa esittää vahingonkorvausvaatimuksia hallituksen irtisanottuja

jäseniä kohtaan. Tämän velvollisuuden täyttymistä on kuitenkin hankala valvoa, koska osakkailla ei lain mukaan ole oikeutta perehtyä hallituksen tekemiin sopimuksiin ja pöytäkirjoihin. Pörssiyhtiöitä koskee kuitenkin velvollisuus julkista tiedottamista kohtaan tietyissä asioissa. Edellä mainituista syistä on valittava tilintarkastuksen toimittava taho, joka esittää osakkaille tarkastuksen tulokset tilintarkastuskertomuksen muodossa. Tilintarkastus kohdistuu kirjanpitoon, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sekä hallinnon tekemiin toimiin, esimerkiksi pöytäkirjoihin, päätöksiin ja tehtyihin sopimuksiin. (Tomperi, 2018, s. 6)

Kuva 3 Tilintarkastajan asema organisaatiossa (Tomperi, 2018, s.7)

3.1 Tilintarkastajaksi pätevytyminen

Tilintarkastajat ovat tilintarkastuslain mukaisesti luonnollisia henkilöitä tai tilintarkastusyhteisöjä. Uuden tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajia ovat tilintarkastajan perustutkinnon suorittaneet HT- tilintarkastajat, yleisen edun kannalta merkittävän yrityksen tilintarkastajan erikoispätevyyden suorittanut KHT- tilintarkastajat, julkishallinnon- ja talouden tarkastajan erikoispätevyyden suorittaneet JHT- tilintarkastajat sekä hyväksytyt tilintarkastusyhteisöt. (Tilintarkastuslaki 1141/2015 1 luku 2 §)

HT-tilintarkastaja eli hyväksytty tilintarkastaja on henkilö, joka on suorittanut tilintarkastuksen perustutkinnon. Ilman edellä mainittua tutkintoa ei ole mahdollista toimia auktorisoituna tilintarkastajana. Tämän tutkinnon suorittamisen jälkeen on mahdollisuus erikoistua yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksiin suorittamalla KHT-

tutkinto eli keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksiin suorittamalla JHT-tutkinnon eli julkishallinnon ja talouden tarkastaja. Kaikki edellä mainituista tutkinnoista saatavat ammattinimikkeet ovat suojattuja ammattinimikkeitä, joita voi käyttää vain hyväksytyt tilintarkastajat. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1442/2015)

Korkeakoulututkinto tai vähintään seitsemän vuotta kokemusta ammattimaisista laskentatoimen, rahoituksen ja oikeudellisen alan tehtävistä on oltava pohjalla, jos haluaa tilintarkastajan ammattiin. KHT- ja JHT-tutkintoihin vaaditaan ylempi AMK-tutkinto, mutta tämä on kuitenkin korvattavissa vähintään viiden vuoden kokemuksella HT-tilintarkastajana tai seitsemän vuoden ammattikokemuksella. Päästäkseen suorittamaan edellä mainittuja tutkintoja on opintojen aikana hyvä kiinnittää huomiota oikeanlaisiin opintoihin, joita on muun muassa laskentatoimen ja oikeustieteen opinnot. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1442/2015)

Tilintarkastuslaissa määritellään tarkat kelpoisuusvaatimukset tilintarkastajalle. Jos henkilölle on määrätty edunvalvoja, henkilön toimintakelpoisuutta on rajoitettu, henkilö on vajaavaltainen tai henkilö on konkurssissa tai liiketoimintakiellossa henkilö ei voi toimia tilintarkastajana. (Tilintarkastuslaki 1141/2015 2 luku 1 §)

3.1.1 Tilintarkastajalta vaadittavia ominaisuuksia

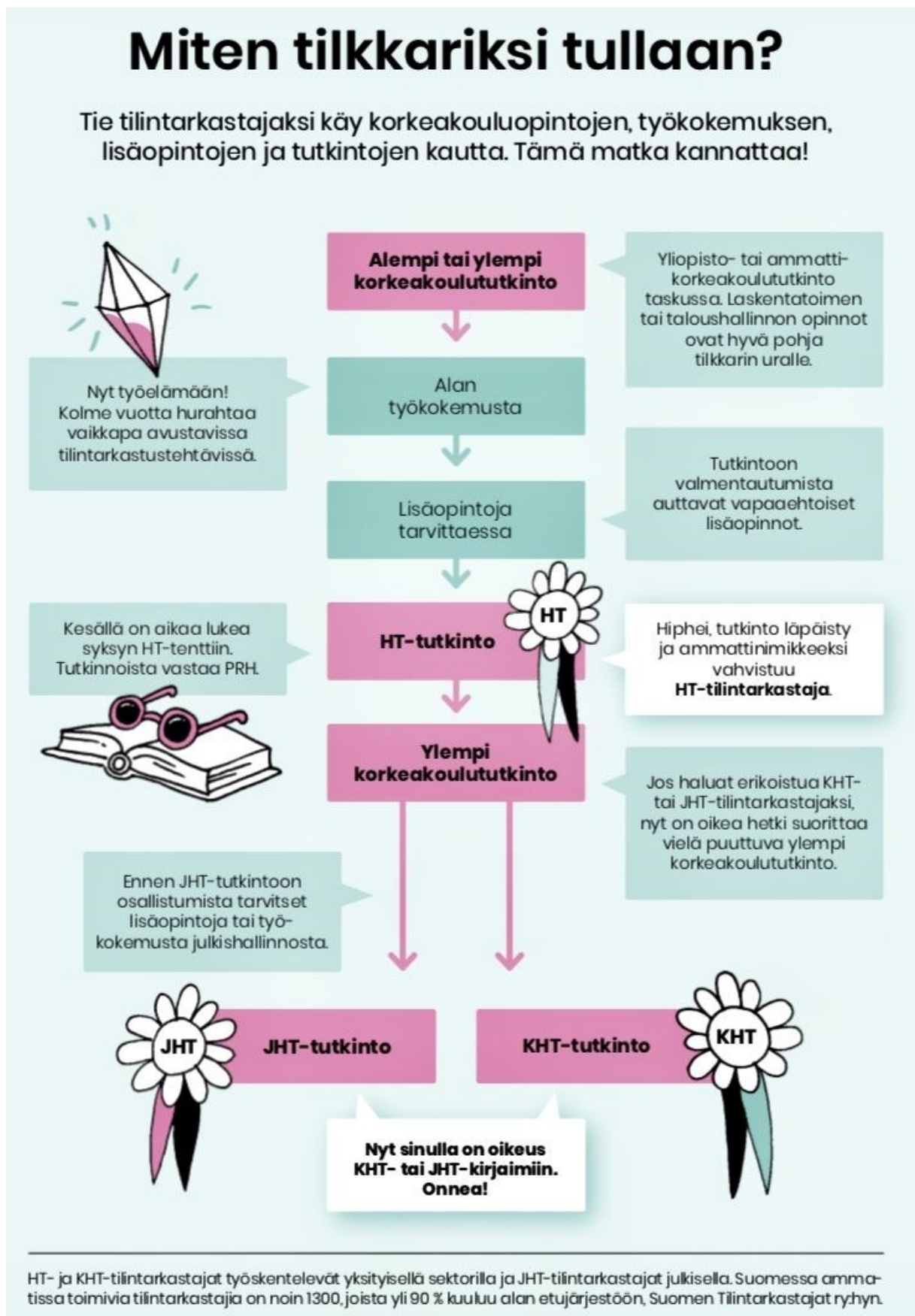
Tilintarkastusasiakkaan tai toimeksiantajan tarpeiden täyttäminen ei ole tilintarkastajan ainoa tehtävä ja velvollisuus. Kansainvälinen tilintarkastajaliitto IFAC on laatinut tilintarkastajia koskevat eettiset ohjeet, joista Tomperi (2018, s. 12) kirjoittaa kirjassaan näin:

IFAC:n antamien eettisten ohjeiden (Code of Ethics for Professional Accountants) mukaan tilintarkastajan tulee noudattaa seuraavia periaatteita:

- *Rehellisyys: Tilintarkastajan tulee olla suora ja vilpitön kaikissa työhön liittyvissä asioissa. Rehellisyys edellyttää tasapuolisuutta ja totuudenmukaisuutta.*

- *Objektiivisuus: Tilintarkastajan ei tule antaa ennakkokäsityksille, intressiristiriidoille tai toisten osapuolten liialliselle vaikutukselle valtaa työhön liittyvässä harkinnassa.*
- *Ammatillinen pätevyys ja huolellisuus: Tilintarkastaja on velvollinen pitämään ammatilliset tietonsa ja taitonsa vaadittavalla tasolla, jotta asiakas tai työnantaja saa pätevää asiantuntijapalvelua. Työssään tilintarkastajan tulee toimia tunnollisesti sekä tilanteeseen soveltuvien ammatillisten standardien mukaan.*
- *Salassapitovelvollisuus: Tilintarkastajan tulee pitää ammattiinsa ja toimeksiuntoonsa liittyvät tiedot luottamuksellisina. Luottamuksellista tietoa ei saa käyttää tilintarkastajan tai kolmansien osapuolten henkilökohtaiseksi eduksi.*
- *Ammatillinen käyttäytyminen: Tilintarkastajan tulee noudattaa asiaankuuluvia lakeja ja määräyksiä ja välttää kaikkea ammattikunnan mainetta heikentävää toimintaa. Tilintarkastajan ei tule esittää liioiteltuja väitteitä tarjoamistaan palveluista, pätevyydestään tai kokemuksestaan eikä esittää väheksyviä väitteitä toisten suorittamasta työstä.*

Kuva 4 Miten tilkkariksi tullaan? (ST, n.d-b)

3.2 Tilintarkastuksen valvonta

Tilintarkastaja on suojattu ammattinimike, jota valvoo patentti- ja rekisterihallituksessa toimiva tilintarkastusvalvonta (Tilintarkastuslaki 1141/2015 7 luku 1 §).

Tilintarkastusvalvonnan tehtävänä on muun muassa hyväksyä uudet tilintarkastajat, tilintarkastajien valvominen ammattitaidon ylläpidon ja kehittämisen sekä säännösten mukaan toimimisen osalta. Tilintarkastusvalvonta osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön, huolehtii yleisestä kehittämisestä ja ohjauksesta. (Tilintarkastuslaki 1141/2015 7 luku 2 §)

Patentti- ja rekisterihallitus suorittaa jatkuvaa tilintarkastusvalvontaa tekemällä laaduntarkastuksia tilintarkastajille ja tilintarkastusyhteisöille. Laaduntarkastukseen määrätään vähintään joka kolmas vuosi, jos tarkastaa esimerkiksi pankkia tai pörssi-yhtiötä, joka on yleisen edunkannalta merkittävä yhteisö. Vähintään joka kuudes vuosi määrätään laaduntarkastukseen muiden yhteisöjen tarkastajat. Tarkastuksen tavoitteena on varmentua siitä, että kaikkia lakeja ja säädöksiä sekä hyvää tilintarkastustapaa on noudatettu. Patentti- ja rekisterihallitus voi tarkastuksen perusteella määrätä laaduntarkastuksen jatkettavaksi lyhyemmällä aikavälillä. On myös mahdollista, että laaduntarkastus voi johtaa lisätoimenpiteisiin. (PRH, 2019)

3.3 Tilintarkastajan vastuu

Oikeudellisesta näkökulmasta katsottuna tilintarkastajan vastuu voitaneen jakaa kolmeen osaan. Oikeudellisia vastuita ovat kurinpidollinen vastuu, vahingonkorvausvastuu sekä rikosoikeudellinen vastuu. Soveltamisedellytykset näissä vastuutyypeissä ovat toisistaan eroavaisia. (Tomperi, 2018, s. 187)

Kurinpidollinen vastuu kohdistuu tilintarkastajan toiminnan moitittavuuteen.

Tilintarkastusvalvonnan tehtäviin kuuluu tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen valvominen hyväksymisen edellytysten osalta. Jos tilintarkastaja tuomitaan tai on tuomittu talousrikoksista tai tilintarkastajan ammattitaito ei ole säilynyt, voidaan katsoa hyväksymisen edellytysten hävinneen. Valvonnan tarkoituksena on myös varmistaa, että tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö toimii säädettyjen lakien ja määräysten mukaan. Mahdollinen moitittavuus tulee tilintarkastusvalvonnan tietoisuuteen useimmiten ulkopuolisella

ilmoituksella, oma-aloitteinen käsittely on myös mahdollista. Oikeudellisesti katsottuna kurinpidolliset toimet eivät ole rangaistuksia, vaan moitteita valvovan elimen puolelta. (Tomperi, 2018, s. 187) Tilintarkastuslaissa (Tilintarkastuslaki 1141/2015 10 luku) todetaan, että seuraamuksia voivat olla varoitus, huomautus, hyväksymisen peruuttaminen ja määräaikainen kielto toimia tilintarkastajana. Tilintarkastuslaki (Tilintarkastuslaki 1141/2015 11 luku 1 §) toteaa myös, että tilintarkastusvalvonnan antamaan päätökseen on mahdollista hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta ja tästä päätöksestä on mahdollista valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Tilintarkastajalla katsotaan olevan myös vahingonkorvausvastuu, jos tilintarkastajan toiminnasta aiheutuu vahinkoa. Tilintarkastus on suoritettava noudattaen hyvää tilintarkastustapaa, joka sisältää myös raportointivelvollisuuden. Vastuu vahingonkorvauksesta voi syntyä, vaikka tilintarkastaja olisi noudattanut ohjeita ja säännöksiä. Esimerkiksi huomautuksen antamatta jättäminen kertomuksessa voi johtaa vahingonkorvausvastuuseen. (Tomperi, 2018, s. 189) Tilintarkastuslaissa (Tilintarkastuslaki 1141/2015 10 luku 9 §) todetaan, että jos tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastusyhteisö, tällöin vastuussa on yhteisö ja päävastuullinen tilintarkastaja. Tilintarkastaja on vastuussa myös apulaisen tahallisuudesta tai huolimattomuudesta aiheutuneesta vahingosta.

Rikosoikeudellisella vastuulla tarkoitetaan sitä, että tuomioistuimessa tilintarkastajalle voidaan asettaa syyte ja tarkastaja voidaan tuomita rangaistukseen. Tällaiseen vastuuseen joutuminen edellyttäneen tahallisen teon tekemistä. Pahimmissa tapauksissa rangaistukseksi voidaan määrätä jopa kaksi vuotta vankeutta. Lievemmissä tapauksissa sakkotuomion katsotaan olevan riittävä. (Tomperi, 2018, ss. 191–192) Tilintarkastuslaissa (Tilintarkastuslaki 1141/2015 10 luku 9 §) todetaan, että rangaistavaksi teoksi voidaan katsoa myös salassapitovelvollisuuden rikkominen ja luvaton ammattinimikkeen käyttö. Näissä tapauksissa rangaistus on sakkorangaistus.

3.4 Tilintarkastusvelvollisuus

Yritysmuoto ja yrityksen koko vaikuttavat tilintarkastusvelvollisuuteen. Yrityksiä ja säätiöitä, jotka ovat kirjanpitovelvollisia, koskee tilintarkastusvelvollisuus. Elinkeinoharjoittajia ja maatalousyrittäjiä tilintarkastusvelvollisuus ei koske ja julkisyhteisöjen, esimerkiksi

valtioiden, tilintarkastusta säätelevät erityislait. (Tomperi, 2018 s. 15) Tilintarkastuslaissa (Tilintarkastuslaki 1141/2015 2 luku 2§) tilintarkastusvelvollisiksi luetellaan muun muassa osakeyhtiöt, osuuskunnat, kommandiittiyhtiöt, asunto-osakeyhtiöt sekä yhdistykset ja säätiöt. Tilintarkastuslaissa (Tilintarkastuslaki 1141/2015 2 luku 2 §) on myös lueteltu tietyt edellytykset yhtiön kokoa ajatellen, jolloin voidaan katsoa, että tilintarkastusvelvollisuutta ei ole. Tällaisia edellytyksiä ovat:

- Taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa
- Liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa
- Yrityksen palveluksessa on keskimäärin kolme henkilöä

Tilintarkastuksen teettämisestä voidaan kuitenkin määritellä yhtiön yhtiösopimuksessa, yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä, vaikka yhtiö koko ei loisi tarkastusvelvollisuutta. Jos näin on määritelty, on tarkastus suoritettava. Tilintarkastajan valintaa voivat vaatia myös vähemmistöosakkeenomistajat. Jos vähemmistöosakkeenomistajilla on vähintään yksi kymmenesosa kaikista osakkeista tai kokouksessa edustetuista osakkeista kolmasosa, voidaan vaatimus esittää. Ehtojen täytyessä, tulee tilintarkastaja valita. Jos valintaa ei suoriteta, määräämisen tekee patentti- ja rekisterihallitus, kunhan osakkeenomistaja on hakenut määräämistä kahden kuukauden kuluessa kokouksen pitämisestä. (ST, n.d.-c)

4 Päiväkirjaraportointi

Tässä kappaleessa seurataan tilintarkastuksen assistentin ensimmäisiä työviikkoja yhdessä tilintarkastuksen Big Four- yhtiöistä, Ernst & Young Oy:ssa. Big Four on lempinimi neljälle suurimmalle tilintarkastusyhteisölle Suomessa ja maailmalla. Muita yhteisöjä ovat Deloitte, PricewaterhouseCoopers (PWC) ja KPMG.

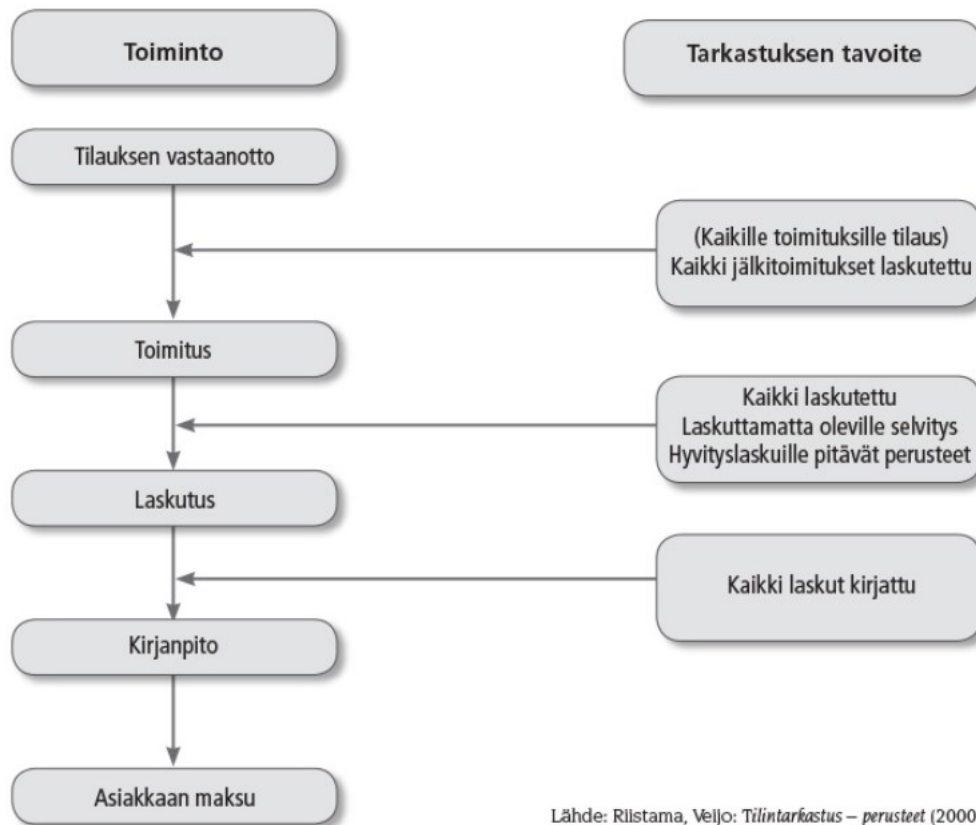
4.1 Perehdytysviikot

Hoitoalalla ollessani koin, että perehdytys alalla on unohtunut kokonaan. En koskaan ollut saanut hyvää perehdytystä työhön vaan oppinut ja opetellut aina itse. Olen kuitenkin aina kokenut, että hyvä perehdytys työsuhteen alussa saa työntekijän tuntemaan olonsa tervetulleeksi ja luo luottamusta työyhteisöön. Aloittaessani uudessa työssä menin ensimmäisenä päivänä toimistolle hakemaan työvälineitä, koska kahden viikon perehdytys oli alkamassa heti seuraavana päivänä. Yllätys oli suuri, kun esihenkilöni oli kutsunut kaikki meidän toimistomme työntekijät minua tapaamaan ja toivottamaan tervetulleeksi. Ensimmäisen perehdytysviikon ensimmäisen päivän aikana saimme lyhyitä tietoiskuja esimerkiksi siitä, kuinka saada IT-tukeen yhteys, miten ja mihin mennessä työtunnit ilmoitetaan sekä kuinka henkilöstöhallintaan saa yhteyden.

Ensimmäisen viikon aikana pääsimme tutustumaan tärkeimpään työkaluumme; Exceliin. Excelissä teimme harjoituksia, jotka koskivat myyntien ja myyntisaamisten tarkastamista. Tomperin (2018, s. 58) mukaan myyntitoimintojen tarkastamisen tavoitteena on varmistua myyntitulojen olemassaolosta ja oikeellisuudesta. Olennaista on huolehtia, että annetusta palvelusta tai myydystä tuotteesta saadaan tai on saatu maksusuoritus.

Tilintarkastuksen assistenttien uran alkuvaiheen pääasiallisia työtehtäviä on myyntien, myyntisaamisten, ostojen, ostovelkojen ja liiketoiminnan muiden kulujen tarkastaminen. Työtehtävät riippuvat tarkastettavan yhtiön ja tarkastavan tiimin koosta. Perehdytysviikkoina harjoittelimme myös työskentelyä tiimissä tekemällä yhdessä harjoitteita samalla jakaen tietoa toinen toisillemme.

Kuva 5 Myyntitoiminnan tarkastus (Tomperi, 2018, s. 60)

Kahden viikon aikana perehdyimme tilintarkastukseen yleisesti, tilintarkastuksen standardeihin ja tutustuimme verkossa olevaan työskentely-ympäristöömme, joka jäljittelee tilintarkastusprosessia. Informaatiota tuli paljon, mutta onneksi kaikkea ei tarvitse heti muistaa ja kyetä käsittelemään. Perehdytysviikkojen aikana kuitenkin vahvistui tunne siitä, että tämä on sitä mitä haluan tehdä. Perehdytysviikot olivat kaiken kaikkiaan antoisat ja monipuoliset.

4.2 Tilintarkastajan ylläpitokoulutuksia

Tilintarkastuksen ylläpitokoulutusvaatimukset löytyvät patenti- ja rekisterihallituksen verkkosivuilta, joka on tilintarkastajia ja tilintarkastusta valvova taho. Vähimmäisvaatimus vuosittaisista koulutuksista on 20 tuntia. Kolmen vuoden periodia tarkastellessa koulutuksia tulee hankkia yhteensä 120 tuntia. Näistä 120 tunnista 60 tulee olla todennettavissa. Patenti- ja rekisterihallitus määrittelee myös sen, minkälaista koulutussisällön tulee olla. (PRH, 2020)

Esimerkiksi seuraavia sisältöjä tulee löytyä koulutuksista:

- ISA- standardit
- yhtiölainsäädäntö
- verotukseen liittyvää koulutusta
- riskien hallintaa
- etiikkaa
- tilinpäätöksen analysointi

Patentti- ja rekisterihallituksen sivuilla on lueteltu minkälaiset koulutusmuodot ovat hyväksytyjä ylläpitokoulutuksiksi. Tällaisia koulutuksia on esimerkiksi jatko-opiskelu, laaduntarkastustehtävissä toimiminen, online- opiskelu, seminaariin osallistuminen ja luennoitsijana toimiminen. Koulutuksiin osallistumisesta tulee säilyttää osallistumisdokumentit yhteensä 6 vuodelta. (PRH, 2020)

Työnantajallani on oma koulutusportaali, johon tulee vuosittain työntekijän tason mukaan pakollisia tietynsisältöisiä koulutuksia. Nämä koulutukset kuuluvat tilintarkastajan ylläpitokoulutuksiin hyväksyttäviin tunteihin. Ensimmäisten kuukausien aikana määrätyt koulutukset ovat yleisluonteisia esimerkiksi GDPR- asetuksiin liittyen ja tilintarkastajan riippumattomuuteen liittyen. Koulutusportaalissa on mahdollista kouluttautua oman mielenkiinnon mukaan niin paljon tai niin vähän kuin haluaa, kuitenkin tietyt itselle määrätyt koulutukset ovat pakollisia suoritettavia. Verkossa suoritettavien koulutusten lisäksi työnantaja on tehnyt koulutuspaketteja työntekijän tason mukaan, joita vuoden aikana suoritetaan muiden samalla tasolla olevien kollegojen kanssa joko läsnäolokoulutuksena tai etäkoulutuksena.

Tilintarkastajan riippumattomuussäädökset ovat todella tiukat. Näihin liittyen työnantajani vaatii vuosittaiset ilmoitukset esimerkiksi osakeomistuksista. Tämän takia ei pääse sellaista tilannetta muodostumaan, että syystä tai toisesta tarkastaja olisi mukana sellaisen yrityksen tarkastuksessa, josta omistaa osan. Tilintarkastuslaissa (Tilintarkastuslaki 1141/2015 4 luku 6 §) sanotaan, että tilintarkastajan on oltava riippumaton tarkastuskohteestaan.

Riippumattomuus on sitä, että tilintarkastaja ei ole mukana tarkastamansa yrityksen päätöksenteossa vaan toimii tilintarkastuksen ajan itsenäisesti suhteessa yritykseen. Tilintarkastuslaissa (Tilintarkastuslaki 1141/2015 4 luku 7 §) tilintarkastajan

riippumattomuutta on täsmennetty esteellisyyssäännöksillä. Täysin esteelliseksi tilintarkastajan tekee esimerkiksi se, että hän toimii tarkastamansa yhdistyksen kirjanpidon ja varojen hoitajana.

Työnantajani tarjoamien yleisten koulutusten lisäksi jokainen alue voi suunnitella omia koulutuspäiviä pidettäväksi alueiden tarpeiden mukaan. Syksyn aikana yleisten koulutusten lisäksi meitä koulutettiin muun muassa johdon vahvistuskirjeen, toimeksiantokirjeen ja tilintarkastuskertomuksen laatimisen osalta. Assistentti ei toki allekirjoita kertomusta tai muitakaan kirjeitä mutta on mahdollista, että assistenttia pyydetään tekemään kirjeet yleisiltä osin valmiiksi, joten koulutus oli todella hyödyllinen ja tarpeellinen aloittelijan näkökulmasta. Työnantajani on helpottanut näiden kirjeiden laatimista työkalulla, jolla voi laatia esimerkiksi perusmuotoisen tilintarkastuskertomuksen pelkillä yhtiön perustiedoilla.

4.3 Pienen osakeyhtiön tarkastaminen

Perehdytysviikkojen jälkeen pääsin heti käsiksi ensimmäisiin toimeksiantoihin, jotka olivat molemmat pieniä osakeyhtiöitä noin miljoonan euron liikevaihdolla. Erona yhtiöillä oli se, että toinen oli täysin sähköinen ja toinen oli vielä niin sanottu mappiyritys eli kaikki tositteet ovat kansioissa paperisina. Pienten yritysten tarkastustiimiin kuuluu pääasiassa assistentti ja päävastuullinen tarkastaja. Päävastuullinen suunnittelee tarkastuksen, assistentti toteuttaa ja päävastuullinen lopuksi tarkastaa assistentin työn sekä kirjoittaa tilintarkastuskertomuksen.

Päävastuullisen tekemän suunnitelman mukaan tarkastetaan kaikki liiketoiminnan kannalta katsotut olennaiset erät perustuen tapahtumien olemassaoloon ja muille erille tehdään analyttisiä toimenpiteitä vertaamalla lukuja esimerkiksi edellisen vuoden tilinpäätökseen. Esimerkiksi myyntien olemassaoloa tarkastetaan tehtyä sopimusta, laskua ja saatua maksua vastaan. Ostoja voidaan todentaa saatua tehtyä tilausta, saatua laskua ja maksettua maksua vastaan.

Sähköistä taloushallintoa käyttävän yrityksen kohdalla olemassaolo voidaan todentaa itse suoraan asiakkaan kirjanpito-ohjelmasta tilintarkastajalle annettavin tunnuksin. Usein tilintarkastajan tulee hallita useita eri kirjanpito-ohjelmia, koska kaikki yritykset eivät käytä

yhtä ja samaa ohjelmaa. Kirjanpito-ohjelmasta voidaan itse kerätä tilintarkastuksen evidenssiä, kun taas mappiyrityksessä evidenssi etsitään asiakkaan kansioista ja tarvittaessa skannataan evidenssiksi meidän työskentely-ympäristöömme. Tomperi (2018, s. 35) kertoo kirjassaan tilintarkastusevidenssin olevan tilintarkastajan hankkimaa näyttöä tilintarkastuskertomuksen kirjoittamisen tueksi.

Ensimmäisten yritysten osalta pääsin tarkastamaan seuraavia tuloslaskelman ja taseen eriä:

- siirtosaamiset
- siirtovelat
- koneet ja kalusto
- vaihto-omaisuus
- myynnit, myyntisaamiset ja myynnin katko
- ostot, ostovelat ja oston katko
- henkilöstökulut
- liiketoiminnan muut kulut
- oma pääoma
- rahat ja pankkisaamiset

4.4 Tilikauden aikainen tarkastus

Suuremmassa yrityksissä tilintarkastusta suoritetaan jo tilikauden aikana. Usein nämä suuremmat yritykset ovat konserniin kuuluvia yrityksiä tai pörssiyrityksiä, jolloin raportoinnin aikataulu tilikauden päättymisen jälkeen on tiukka. Tilikauden aikana tehty tarkastus helpottaa tilintarkastajan työtä tilinpäätöstä tarkastaessa. Raportointi suoritetaan konsernissa emoyhtiölle ja sen lisäksi raportoidaan kotimainen tilinpäätös. Mitä suuremmasta yhtiöstä on kyse, sitä suurempi on tilintarkastusta suorittava tiimi.

Pääsin syksyn aikana kahden konserniin kuuluvan yrityksen tilikauden aikaisiin tarkastuksiin mukaan. Näissä tiimeissä oli mukana päävastuullinen eli allekirjoittava tilintarkastaja, kaksi kolme senioritasolla olevaa tarkastajaa ja sama määrä meitä tilintarkastuksen assistentteja.

Tilikauden aikainen tarkastus ei käsitä pelkästään tilintarkastuksen suunnittelua. Tilikauden aikainen tarkastus pitää sisällään muun muassa:

- prosessikuvausten tekoa
- prosessien läpikulkutestaamista
- kontrollien testaamista
- toimintojen tarkastamista, esimerkiksi myynti- ja ostotoiminta
- ulkopuolisten vahvistusten pyytämistä

Prosessikuvaukset tehdään pääasiassa myynti-, osto-, palkka-, maksatus- ja tilinpäätösprosesseihin liittyen. Prosessikuvaukset tehdään haastatteleamalla henkilöitä, jotka toimivat kyseisen prosessin parissa. Näiden jälkeen prosesseille tehdään läpikulkutestauksia, joiden tarkoituksena on varmistua prosessin toimivuudesta. Suuremmissa yrityksissä voi olla prosesseille toimivat kontrollit, jolloin tarkastettavan aineiston määrä vähenee, jos voidaan todeta, että yrityksen omiin sisäisiin kontrolleihin voidaan luottaa. Sisäisillä kontrolleilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi kuukausittaisia täsmäytyksiä myyntireskontran ja kirjanpidon myyntitilien välillä. Tomperin (2018, s. 57) mukaan sisäisillä kontrolleilla pyritään virheiden ja väärinkäytösten ehkäisyyn sekä toiminnan seurantaan.

Tilikauden aikaiseen tarkastukseen sisältyi myös toimintojen tarkastamista. Tarkastettavia toimintoja oli myyntitoiminto, ostotoiminto, palkkahallinto ja liiketoiminnan muut kulut. Tilikauden aikaista tarkastusta varten määritellään tietyt euromääräiset olennaisuudet, jonka perusteella valitaan otoskoon suuruus. Jos esimerkiksi euromääräinen raja myyntilaskulle on 20 000 €, niin tällöin tarkastetaan kaikki tuon määrän ylittävät laskut. Jos kaikkia olennaisuuden ylittäviä laskuja ei tarkasteta, tulee perustelujen olla todella kattavat. Myyntilaskut tarkastetaan usein laskua ja saatu maksua vastaan. Näin varmistetaan, ettei myyntiä manipuloida suuremmaksi ja tehdä esimerkiksi hyvityslaskuja tilikauden päättymisen jälkeen. Ostotoiminto tarkastetaan pääasiassa samoin, kuin myyntitoiminto, ostoja tarkastellessa laskulta varmistetaan esimerkiksi se, että lasku on varmasti osoitettu tarkastettavalle yritykselle.

Tilikauden aikaiseen tarkastukseen kuuluu myös valmistelu ulkopuolisten vahvistusten pyytämistä varten. Ulkopuolisia vahvistuksia pyydetään ainakin pankkitilien saldoista, vastuista ja vakuuksista sekä lainoista. Tilikauden päättymisen jälkeen ulkopuolisia vahvistuksia pyydetään myös myyntisaamisista. Näin varmistetaan saamisten olemassaolo. Ulkopuolisia vahvistuksia varten pyydetään meidän pohjallamme tehtyyn valtakirjaan allekirjoitus ja nämä allekirjoitetut lähetetään eteenpäin pankkeihin ja muihin rahoituslaitoksiin. Ulkopuolisten vahvistusten on tultava suoraan pankeilta tilintarkastajalle.

5 Pohdinta

Tilintarkastus ammattina mielletään usein pukumiesten työksi. Näin itsekkin ajattelin aikaisemmin, kunnes osallistuin tilintarkastuksen perusteet kurssille ja kiinnostuin alasta. Toki edelleen ajattelin alan olevan liian jäykkä entiselle hoitajalle, mutta haave työskentelystä alalla alkoi pyöriä mielessä. Kuin lottovoittona samana keväänä sain kuulla, että Ernst & Young Oy etsii uutta työntekijää tilintarkastuksen avustaviin tehtäviin. Samalta istumalta päätin työtä hakea, pääsin haastatteluun ja sain työpaikan. Uuden työpaikan myötä kypsyi myös ajatus tästä opinnäytetyöstä.

Työt alkoivat syksyllä 2021 keskellä koronan mukanaan tuomaa pandemiaa, joten en ollut ihan varma mihin olen pääni pistänyt ja selviänkö siitä ikinä. Työn aloitus hyvän perehdytyksen myötä oli todella mielenkiintoinen kokemus ja kiinnostus alaan vain kasvoi. Entisenä hoitajana voin todeta, että perehdytyksestä näiden kahden alan kohdalla ei voi puhua samassa lauseessa. Hoitajana joudut heti syvään päätyyn ja pärjäämään ilman minkäänlaista perehdytystä, kun taas työnantajani käytti kaksi ensimmäistä viikkoa minun ja muiden kanssani samaan aikaan aloittaneiden perehdyttämiseen.

Ensimmäiset 10 viikkoa pidin päiväkirjaa työskentelystä opinnäytetyötä varten. Päiväkirjan kirjoittaminen auttoi refleктоimaan omaa oppimista työn tekemisestä. Päiväkirjan myötä tuntui, että ainakin osa opetetuista asioista iskostui paremmin päähän, kun tuli myöhemmin niitä kerrattua kirjoittamalla. Teoriaosuus työstä muotoutui oman mielenkiinnon mukaan tilintarkastajaksi pätevyitymisen vaatimuksista. Teorian kirjoittaminen ja sen tutkiminen oli todella hyödyllistä oman työn näkökulmasta, oli mielenkiintoista lukea mitkä kaikki säännökset alaa säätelee.

Nyt kun olen työskennellyt tilintarkastuksen assistenttina jo 7 kuukautta, voin rehellisesti sanoa, että tämän työn saaminen on ollut parasta mitä minulle on tapahtunut. Pelkästään jo siksi, että tämä siivitti opinnäytetyön valmistumista ja samalla valmistumista liiketalouden ammattilaiseksi.

Opinnäytetyön kirjoittaminen prosessina oli pitkä. Aihe-ehdotuksen tein jo lähes vuosi sitten mutta sitten matkaan tuli muuttujia ja vasta yli puoli vuotta ehdotuksen jälkeen sain

aloitettua teorian hahmottelun ja kirjoittamisen. Kaiken kaikkiaan tämä matka oli antoisa, kun sen sai alkuun.

Lähteet

Tomperi, S. (2018) *Tilintarkastus, Normeista käytäntöön*. Edita Publishing Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä 1442/2015.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151442>

PRH. (27.5.2020) *Vaatimukset tilintarkastajan hyväksymisen edellytysten säilyttämiseksi sekä ammattitaidon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi*. Patentti- ja rekisterihallitus.

https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/tilintarkastajille/ohjeet/voimassa_alkaen_1.7.2017_vaatimukset_tilintarkastajan_hyvaksymisen_edellytysten_sailyttamiseksi_ja_ammattitaidon_yllapitamiseksi_ja_kehittamiseksi.html

Työllisyysrahasto. (7.12.2020). *Palkansaajan aikuiskoulutustuen saamisedellytykset*.

<https://www.tyollisyysrahasto.fi/aikuisopiskelijan-etuudet/tuen-saamisehdot/>

Varma. (n.d.). *Kuntoutusvaihtoehdot*.

<https://www.varma.fi/henkilo/kuntoutus/kuntoutusvaihtoehdot/>

Sitra. (27.6.2017). *Alanvaihto aikuisiällä suosittua mutta työlästä*. Suomen itsenäisyyden

juhlarahasto. <https://www.sitra.fi/uutiset/alan-vaihto-aikuisialla-suosittua-mutta-tyolasta/>

Laine, R. (18.10.2018). *Mitä on tilintarkastus?* Suomen tilintarkastajat.

<https://tilintarkastajat.fi/blogit/mita-tilintarkastus-on/>

Tilintarkastuslaki 1141/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151141#L10P9>

PRH. (25.6.2019). *Laaduntarkastukset*. Patentti- ja rekisterihallitus.

<https://www.prh.fi/fi/tilintarkastusvalvonta/tilintarkastuksenlaatu.html>

ST. (n.d.-a) *Tilintarkastajaa koskeva lainsäädäntö*. Suomen tilintarkastajat.

<https://tilintarkastajat.fi/tilintarkastus/tilintarkastaja/tilintarkastuslainsaadanto/>

ST. (n.d.-b) *Tilintarkastajaa koskeva lainsäädäntö*. Suomen tilintarkastajat.

<https://tilintarkastajat.fi/tilintarkastus/tilintarkastaja/polku-tilintarkastajaksi/>

ST. (n.d.-c) *Tilintarkastusvelvollisuus*. Suomen tilintarkastajat.

<https://tilintarkastajat.fi/tilintarkastus/yhteisöjen-tilintarkastus/tilintarkastusvelvollisuus/>

Tehy. (7.10.2020) *Tehyn laaja kysely: Koronasta ei ole korvattu mitään, alan vaihto kiinnostaa yhä enemmän*. Sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden tutkimuskeskus.

<https://www.tehy.fi/fi/mediatiedote/tehy-laaja-kysely-koronasta-ei-ole-korvattu-mitaan-ala-vaihto-kiinnostaa-ya-enemman>

Sitra. (2017-b). *Työelämän tutkimus*. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto.

https://media.sitra.fi/2017/05/16144238/Sitra-Ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4n-tutkimus-2017-FINAL_sitrafi_PDF.pdf

Vahtera, S. (20.6.2017). *”Ennen ja jälkeen” uuden ammatin ja uran*. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto. <https://media.sitra.fi/2017/06/27103854/Uusiin-saappaisiin-raportti-20.6.2017.pdf>

HAMK. (4.6.2021) *Opinnäytetyöopas*. Hämeen ammattikorkeakoulu.

<https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2021/11/HAMK-Opinnaytetyoapas-2.pdf>

